

Pretiulu

pentru Sibiiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. s'eu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu V.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie s'eu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiiu.

Nr. 84.

— Sibiiu, Sambata 23/4 Novembre. —

1882.

Deschidere de prenumeratiune la

„Observatoriulu“

dela 1/13 Octobre inainte.

Pentru acei domni abonati carii prenumerasera dela 1/13 Januariu pe 9 luni, era altii pe 6 sau si numai pe 3 luni, abonamentulu espira cu finea lunei Septembre. Pretiurile sunt aratate in fruntea diariului: de 8 fl. pe 1 anu, 4 fl. pe 6 luni si 2 fl. pe 3 luni inlaintrulu monarchiei, era in afara din monarchia cu 22 franci pe 1 anu, cu 11 fr. pe 1/2 anu, in aur sau in bilete de banca; era fractiunile, anume din Romani'a, se potu implini cu marce de posta.

Redactiunea si Editur'a.

Starea Banatului Temisiorei.

(Continuare din Nr. 82.)

In art. III publicistulu din „Allg. Zeitung“ descrie pe largu trist'a istoria a dieciuelei din vii (vinaritulu), si ca se fia intielésa bine, o incepe tocma dela 1716, in care anu principele Eugenu a scosu pe turci pentru totudeauna din Banatu, alu carui teritoriu pe atunci era puçinu locuitu si mai puçinu cultivatu, se intielege inse ca cu atatu mai grasu, mai fertilu. Neuitatulu generalu imper. Mercy (de natiune francesu ca si Eugenu) s'au apucatu apoi se colonisedie Banatulu cu ori-ce poporatiuni au voitu se'i cultive pamentulu. Dieci de ani acelu teritoriu pe langa munca relative puçina dedea secerisiele cele mai bune, mai virtosu dupa-ce s'au scursu multime de lacuri si balti, era in unele tinuturi s'au trasu si canale. Destinulu reu alu locuitorilor a voitu, ca in secolulu acesta mesuratur'a si pretiurea catastala se o faca functionari austriaci necunoscatori de impregiurarile locali si cari nu vedeau, ca daca Banatulu are pamentu bunu, ii lipsesce inse comerçiu si o industria sanetósá, fara care dóue conditiuni essentiali

productele economice n'au valóre. Asia acei ignoranti au pretiuitu venitulu agricultoriloru exageratu preste mesura. Intr'aceea pamentulu isi perdea pe fiacare anu din poterea sa productiva.

Pe candu magiarii incepusera se faca propaganda pentru ide'a lor de statu magiaru, ei promitteau banatieniloru, ca daca voru tineu cu domni'a magiara in contra celei austriace, au se'i scape de contributiunea cea grea. S'a intemplatu inse tocma din contra, ca de 15 ani incóce impositele s'au indoitu preste Banatu, si greutatea loru stá se trantésca pe locuitori la pamentu. Cu 1/3 si pe alocurea cu 1/5 parte din imposite se incarca mai multu in spinarea locuitoriloru din Banatu, decâtu in alte comitate ale Ungariei; era pentru reforme in agricultur'a Banatului pana acum nu s'a ingrijitu nimeni, ca se o ridice din starea ei primitiva. Austri'a de ex. in anulu 1881 avea 442 scóle agronomice cu 11,351 scolari mai totu sateni; in Banatu scól'a agronomica nu e cunoscuta nici de nume. Da ce le pasa acelu domni, ei voru se faca parada cu infiintierea universitatiei a trei'a la Segedin, ca de acolo se magiarisedie Banatulu.

Cu dieciuel'a din vii lucrulu stá asia, ca de exemplu o viia in care se face vinu ordinariu, costá inainte de acésta 100 fl.; din aceea 9/10 era a tieranului, 1/10 a domnului. Se fia inse pretiulu 200 sau si 300 fl. Ce póte se coste 1/10? Dupa pretiu 10, 20, 30 fl. Sciti inse ce s'a intemplatu in Ungari'a? S'a decisu prin lege, ca locuitorii se rescumpere acea a diecea parte de viia cu 140 florini, adeca asia, precum dóra s'ar rescumpará 1/10 din viile cele mai bune dela Tokay. Acei 140 fl. s'au impartitu pe 22 de ani, inse asia, ca tieranii se platésca si câte 8% usura pe fiacare anu; prin urmare sum'a intréga fu intabulata pe averea immobili a locuitoriloru. Spaima si urgia au coprinsu pe locuitorii proprietari de vii la publicarea acestoru legi, si bietii ómeni cerura, ca mai bine se dea si pe viitoriu totu numai dieciuel'a; rogarea loru inse fu respinsa. Acestea s'au intemplatu in a. 1870. Satenii mai avuti au platitu numai ca se scape; cei mai multi n'au potutu plati; prin urmare la acestia dupa cei 12 ani trecuti s'au intabulatu pe averea lor capitalu si interese

250 fl. Altii au parasitu cu totulu viile, sau cum se dice, le-au lasatu paragina (in Banatu bologa). Perceptoratulu inse nu'i pasa de acésta tinuta a locuitoriloru; elu adeca scie ca in 1892 are se le scótia toba la casa si mosiia, se le vendia totu in pretiulu rescumpararei de 1/10 parte din vii'a supusa odata la dieciuel'a.

Acestea nu sunt fabule, ci adeverari sfarmatóre intemeiate pe legi positive unguresci. Comentariu se le faca tóta lumea civilisata, si se le afle de siguru parechi'a in Egiptu la Fellahii de acolo.

In art. Nr. IV publicistulu germanu descrie in colorile cele mai vii coruptiunea functionariloru, mai de aprópe a celor dela resortulu finantielor. Ací inse pentru publiculu nostru mai nimicu nu e nou, si anume misieliile din Banatu aflasera destula caracterisare de candu cu infamulu casu de falimentu alu cassei de economii din Lugosiu, dupa care au urmatu hotiile lui Pausz et Compania, mai apoi celelalte hotii si defraudari din comitatulu si cetatea Temisiorei, era alaturea cu tóte acestea tirani'a si executiunile intemperate in câteva comune ale fostulu comitatu alu Severinului (graniti'a), intre care si cele faimóse din Bozovici.

Articlii din cari deteramu aceste estrase, sunt reproduci aprópe intregi in „Sieb. deutsches Tageblatt“ din Sibiiu si in alte câteva diarie germane, unele parti si in cele romanesci „Telegrafulu romanu“ si „Gazet'a Ttransilv.“ Acusele contra functionariloru dela finantie din Banatu sunt asia de grele, in catu „Tageblatt“ crede ca trebue se urmedie o investigatiune oficiala. Si noi credemu totu asia; din cauza ca nu pricepem, cum unu corpu de functionari, cari se sci curati, aru potea se suferi calificatiuni aruncate in faci'a loru in audiulu lumei, precum de exemplu: „gehasste und verachtete Organe“, — „das Gelichter zu züchtigen“, „corrupte Finanzwache, die sich hier (in Banat) mäset und bereichert“.

Publicistulu inchiaie dicundu, ca daca banatienii nu se apara ei pe sinesi, ii va apará densulu. Ce satira pe bietii banatieni! Adica ei sau nu voru, sau nu se sci apara prin ei insii, prin ómenii lor, pe cari ii pórtá pe la scóle?

Foisiór'a „Observatoriului“.

Ceva despre musica.

(Urmare.)

III.

Unu asemenea ca Orfeu a fostu si Amphion din Teb'a. In Odise'a lui Homeru cetimu despre unu cantaretu anume Demodocu, care prin lir'a sa a furatu anim'a óspetiloru dela mész'a regelui Alimon. La jocurile pithice, care se celebrau in Delfy, erau in mare onóre jocurile impreunate cu musica.

Fia de ajunsu aceste esemple pentru a arata ca music'a a fostu cunoscuta chiaru si in timpurile traditionale ale Greciloru, cari preuneau ca Mercuriu — Hermes — a aflatu ceter'a, era Apollo lir'a. Unii din Grecii vechi sustineau ca music'a in genere a fostu aflata de din'a Terpsichore, carea se si depingea tinendu in mani o lira cornorata, facuta dintr'o scoica de brósca tiestósá.

Cu unu cuventu, originea musiciei dispare in nóptea anticitatii! Trecendu dela Grecii la Romani, sub ceriulu celu dulce alu Italiei, se ne revocamu numai jocurile arangiate de Romulu cu scopu de a castigá femeii pentru supusii si ómenii sei. La aceste jocuri de securu a trebuitu se fia vreunu lautariu, ca-ci Romanulu atunci jóca cu focu, candu aude ceter'a, dupa cum se si canta:

„Audi baba ceter'a!“

— Uiu! iu! cum asiú jocá!“ sau

„De-ar fi bab'a catu de baba,

„La vióra totusi scapa!“

Horatiu, acestu rege alu poetiloru classici, invitandu pe sodali la ospetie publice, dupa-ce au ajunsu la Rom'a scirea despre mórtea lui Antoniu si a Cleopátrei, canta asia de frumoşu:*)

„Nunc est bibendum, nunc pede libero

„Pulsanda tellus; nunc salaribus

„Ornare pulvinar Deorum

„Tempus erat dapibus sodales!“

din care versu, de si nu se amintesc apriatu de vreo musica, totusi din espressionile: „nunc pede libero pulsanda tellus“ se vede ca si ací a trebuitu se fia inca de multu in usu joculu dupa musica.

La alte popóra, precum la Galo-Franci, sunt trubadurii, la Germani cantaretii amorosi si Niebelungenlied. Intru adeveru ce au fostu trubadurii galici, decâtu nisce Orfei si Homerii antici? . . .

La Scandinavi figurédia musicantii numiti „Skalzi“, cari improvisau la palatele senioriloru epopee, in cari cantau eroii nationali ai Scandinaviloru.

Magiarii, chiaru la venirea lor in Europ'a din desierturile Asiei, aveau una specia de musica ce se esecutá prin instrumente fluietóre; adeca fluietu, clarinetu, dintre cari era folositu la ei asia disulu instrumentu: „Habóru Sip“, ce facea totuodata si music'a militara in acelea timpuri. Precum in Franci'a tóte artele si literale erau in apogeulu loru pe timpulu lui Ludovicu XIV, de asemenea si in Ungari'a au infloritu music'a pe timpulu regelui Mateiu Corvinulu, fiulu romanului si eroului Ioanu Corvinulu.

Poporulu serbu inca are o mare atragere pentru musica. Atatu barbarii, catu si femeile batu cordele unui instrumentu numitu „Guzla“, ce se afla pe paretele fiacarei case. In genere elementulu slavicu e fórte iubitoriu pentru art'a musiciei. Exemple ne potu fi Boemii, Muntenegrenii si Rusii.

Intru adeveru music'a potemu dice ca e amicul celu mai consolatoriu alu omului, ea este in stare a'i face viét'a si traiulu mai ferice, a'i aliná dorerile si a'i insuflá curagiu, era la lucru indemnare; de unde Arapulu candu lucra, elu lucra dupa musica. Acoperitu de sudóre si obositu de greutatea lucrului, elu la sunetulu si melodi'a flautei se misca cu poteri nóue.

Music'a a fostu cultivata in tóte timpurile. Per-

sónele cele mai distinse se ocupau seriosu de acésta arta. Biseric'a, intocmai ca in pictura, si aici isi are rolulu si influint'a sa. Istori'a musiciei ne spune, ca daca Italianii au avut compozitisti atatu de celebrii ca unu Rosini, Verdi, Donizetti; era Germanii ca unu Beethoven, Meierbeer, Weber si Glück, au se multamésca in mare parte bisericeii. Art'a musiciei era incuragiata si protegiata de capii bisericeii, cari si tineau de cea mai scumpa datorita de a poté perfectioná acésta arta frumoşá. Nu arare-ori compozitori cei mai celebrii erau chiaru monachii. Operele compozitoriloru clerici, atatu de caracteru religiosu, catu si profanu s'au facutu nemoritóre. Biseric'a latina a infiintiatu scóle de musica, din cari esira compozitisti, ce se facura celebritati prin productele lor geniale. Daca cetimu istori'a musiciei, vedemu ca cei mai distinsi artisti in art'a musiciei au fostu si sunt in Itali'a, tier'a poetiloru, pamentulu artelor frumóse cu ceriulu ei celu dulce si azuru. Intru adeveru, cine vrea se auda opere musicale frumóse si minunate, calatorésca in dulcea tiéra, mérga acolo de unde amu venitu noi poporulu romanu, ce amu fostu de atatia secolu jocareia sortii ingrate si rele!

Cu catu o tiéra are compozitori musicali mai multi si mai geniali, cu atatu mai multu arata lumei spiritulu si inalt'a ei cultura. Music'a e barometrlu, ce arata gradulu aptitudinei unui poporu.

IV.

Poporulu romanu, vioru dela natura, e fórte iubitoriu de musica. Candu aude elu de ex. la hora ori nunta dulcea melodia a ceteriei, atunci ridica odata capulu in susu, ca si cum prin acésta ar dice adio! grijiloru, si incepe a se insufléti, a fi vesel si a se cugetá intr'o lume fericeita. Intru adeveru, multe si frumóse cantece, hore si doine, câte possede poporulu romanu si câte se audu dela Carpatii pana spre Balcanu, dela Tis'a pana la Dnistru, sunt totu atatea espressioni ale ámeii sale generóse si nobile, sunt totu atatea accente de puçina bucuria, de multa jale si suspinu; ele sunt istori'a vietiei sale!

(Va urmá.)

*) Carmen XXXVII ad Sodales v. 1—5 p. 21.

Memorandu

cătra ilustritatea sa d. Dr. Joane Szabó episcopu gr.-cath. alu diecesei Gherlei,

in privința convocării unui sinodu diecesanu mestecat, pentru vindecarea mai multor rane ale bisericii gr.-cath. tinătoare de provinci'a metropolitană a Albei-Julie și Făgărașului, și resp. de dieces'a Gherlei.*)

Ilustritatea Ta!

Prea sântite Dómnne Episcópe!

Din incredințierea mai multor frați conationali și confessionali, siliti de gravitatea impregiurailor și urmandu impulsul animei noastre, venim în ora a unsprezecea la Ilustritatea Ta. În ora a unsprezecea: pentru că desi amu tacutu până acum, dara amu tacutu în dulcea speranția, că s'eu vei vedé singuru crescend'a fortuna, ce ameninția nu numai bunastarea, dara p'ote chiaru temelii'a bisericii noastre gr.-cath. din dieces'a Gherlei; s'eu că d'ora Te voru face atentu la acea consiliarii, ce-i ai în giuru-Ti; s'eu dandu ascultare rogamentelor ferbinti ale unor fii sinceri din frații nostri, — impinsu de stremurul animei și de simțiulu marei respundietati, ce datoiesci conștiinței proprie, omenimei, confessiunii și lui Dumnedieu — Te vei nisui a delungă acea fortuna, alu carei mugetu suteranu, casi alu unei cutremuru apropiatu, dejă se aude.

Dupa-ce inse — cu adenca dorere sufletesca, și totuodata cu nemarginita stima și confidentia fiiesca marturindu — până acum n'amu veditu facendu-se nici unu pasu spre delaturarea reului; din contra observandu din di in di intemplari noue, ce nutrescu fortun'a amenințat'ia: venim în ora a unsprezecea cu fiiesca stima a-Ti descrie cu tota sinceritatea ranele, ce ne torturédia, și a-Ti asterne prea umilit'a și totuodata prea just'a noastră rogare: se faci inceputulu spre vindecarea aceluor rane, fiindu aternat'ia venit'ia s'orta a bisericii noastre romane gr.-cath. din intrég'a metropolia, și cu deosebire s'orta acestei diecese dela implinirea acelei prea juste rogari.

Acésta rogare că se fia mai bine intielésa și se p'ota fi mai rationabilu judecata, aflamu de lipsa a premité câte-va momente mai insemnate din istori'a noastră nationale și bisericesca, în care se oglindesce trecutul, se vede prezentele, și se potu deduce agendele cele mai rationabili și mai consecinti pentru venitoriu.

I. Natiunea romana și religiunea sa crestina de ritulu gr.-or. în Transilvani'a și partile Ungariei au fostu apesate aprópe dela incestinarea Magiariilor și dela mai strins'a legatura a regiloru apostolici ai Ungariei cu scaunulu pontificalu romanu. Mai apesate dela uniunea celoru trei natiuni privilegiate din Transilvani'a incontr'a poporului (1437), prefacuta mai tardiu incontr'a Romanilor și a confessiunii acestor'a, și cunoscuta în legile patriei sub ominosulu nume de „Unio trium nationum.“

Acésta apesare deveni potenciata pe timpulu luptelor confessionali ivite în biserica catholica latina, și mai nesuferibile dupa invingerea protestantismului și radicarea bisericii de conf. calvina la demnitatea de religiune domnit'ia în Transilvani'a, sub principi de aceiasi religiune calvinésca. Asta cu deschilinare sub domnirea celoru trei Rákoczy și sub a lui Apaffi, sub cari se fecera tóte incercările de a trage pre Romani la religiunea calviniana.

Spre ajungerea acestui scopu pre metropolitulu romanu de religiunea orientale 'lu subordinase episcopulu calvinescu, inca și în obiectele credinței, precum documenta colationalile, date de principele Georgiu Rákocy la a. 1643 metropolitulu rom. Simeone Stefanu,**) prin cari principele intaresce pre numitulu în oficiulu de metropolitu, la care fuse alesu în sinodulu generale, „in conventu generali universorum seniorum et pastorum Valachicorum“. În memoratele colationali la punctu 11 stă: „Singulis annis generalem indicet synodum, ubi si in negotio religionis quidpiam ardui occurreret, et tunc obstrictus sit cum senioribus suis reverendissimum etiam episcopum orthodoxum (Calvinianum) modernum vel futurum super eo consulere, censuramque et consensum ejusdem

*) Anunțiatu în Nr. preced. 83 pag. din urma. Vomu reproduce din elu aici atátu câtu vomu putea, anume în acésta epoca, în care precum observaseram și la alte ocațiuni, nu e vorba numai de periclitarea cutarei biserici a cutarei confessiuni sau societati religiósse, ci de a dreptulu de exterminarea religiunii și a moralitatii din societatea omenésca. Red.

**) Vedi-le la P. Maioru, istori'a bisericii Romanilor. Bud'a 1813, pag. 72 s. a.; A. Tr. Laurianu, documente istorice despre starea polit. și ierat. a Romanilor din Trani'a, Vien'a 1850, pag. 112 s. a.

„ratum et acceptum habere.“ Totu acelu colationalu scóte de sub jurisdictiunea metropolitulu romanu mai multe parochie mai de frunte romane gr.-or., și anume: ale Alamorului, Orestiei, Hatiegului, Hunedórei, Iliei și Crisiului, precum și trei protopopiate din tînutulu Făgărașului, și le supune de dreptulu jurisdictiunei episcopulu calvinu, cu condițiunea espressa: „in quibus nihilo plus juris ac auctoritatis, quam quod a domino episcopo orthodoxo Ungaro Calviniano ipsi indultum fuerit, sibi arrogare conceditur“. Pre l'anga aceste se impuse metropolitulu și catecismulu calvinu spre invetiare și propunere la credintiosii sei.

Din opunerea la aceste scopuri urmara neapusele suferințe ale metropolitulu rom. Sav'a Brancóvénu, destituirea lui din demnitatea metrop., intemnițarea-i, maltractările-i și jefuirea de tóte averile din partea principelui Transilvaniei Michaelé Apaffi, ce se vede și din scrisóri'a lui Ladislau Csáky și Cristoforu Pásko de datulu 21 Augustu 1681*). Preutii romani erá umiliati până la indatorirea, de a cresce cani de venatu pentru domni sei pamentesci; éra metropolitulu Brancóvénu, spre mai mare batjocura, fu provocatu de Michaelé Apaffi cu ocasiunea unui prandiu voiosu, că se-i botedie nesce catiei!**))

În tóta epoc'a acésta, de trista memoria, Romaniloru iobagi le erá oprită frecuentarea scóteloru. Dara nici Romanii nobili și de condițiune libertinale n'avea interese a frecuentá scóle în epoc'a cestiunata; pentru-că prin aprobate și prin condițiunile, sub cari se alegea domnitorii Transilvaniei, erá eschisi și Romanii nobili și libertini dela tóte drepturile politice și dela oficele publice, inca și dela invetiarea maestriilor, din punctu de vedere alu confessiunii că credintiosi ai bisericii orientali.

Ésta stare umilit'ia atátu politica câtu și religiunare a toturor Romanilor din Transilvani'a și partile anecese, sustete în form'a de mai susu, până la devenirea Transilvaniei sub domnirea înaltatei case habsburgice, și respective până la primirea s. uniri; despre care stare umilit'ia, pre l'anga mai susu citatele colationali, dau prea destule atestate Aprobatele și Compilatele, (vedi Appr. Const. p. I tit. VIII. IV., și p. V. edict. 44, 48), apoi condițiunile de alegere a principiloru nationali.

Dupa ajungerea Transilvaniei sub potintele sceptu alu domnitoriloru din cas'a habsburgica la a. 1688, se reincepú indata și se continuá între Romani miscarea pentru castigarea egalei îndreptatiri a natiunii și bisericii lor cu celealalte natiuni și biserice îndreptatite, carei-a se respunse cu propagand'a de unirea bisericii Romaniloru resariteni cu biserica Romei, aretandu-li-se acésta unire că uniculu mijlocu spre ajungerea scopului. Metropolitulu Teofilu primesce ide'a și incepe a o lati în clerulu și între credintiosi sei, din ce urmandu și unele tulburari, convóca sinodu mestecat de preuti și mirenii Alb'a-Julii în Febr. 1797. În acesta cu invoiere comune se primi proiectulu metropolitulu, că pre basea punctelor coprinse în decretulu unirei dela Florenti'a, pre l'anga garantarea ritului și a disciplinei canonice a bisericii grece, precum și a libertatietei și a imunitateti bisericesci cuvenite dupa ss. canóne, se se imbratiosiedie unirea cu s. biserica a Romei.***)

Dupa aceste declaratiuni ale clerului și poporulu romanu resaritenu urmara decretule de curte din 14 Aprile 1698, apoi din 16 fauru 1699, precum și manifestulu principelui cardinariu Ferdinand de Kolonics din 2 Juniu 1698, prin cari se indémna din nou poporulu romanu de ritulu orientale la unire cu biserica catholica de ritulu latinu, asecurandu-se clerulu romanu, care se va uni cu biserica latina în celea 4 puncte dogmatice, tóte acele drepturi, de cari se bucura clerulu bisericii latine, éra poporulu romanu ce se va uni, aceleasi drepturi, de cari se bucura credintiosii bisericeiloru recepte.

Morindu metropolitulu Teofilu înainte de ce si-ar fi terminatu opulu unirei bisericii rom. gr.-or. cu biserica Romei, successorulu seu în scaunulu metropolitanu Atanasiu continuá frulu inceputu.

*) Br. Andreiu Siagun'a, istor. biser. Sibiu 1860, t. II., pag. 107; P. Maioru, istdr. biser. pag. 80; M. Cserei, la T. Cipariu, acte si fragmente. Blasiu 1855, pag. 270.

**) Georgu Sincai, cronic'a Romaniloru. Jasi 1853, la a. 1680.

***) Vedi decretule unirei si diplomele imperatului Leopoldu I. cum si ale cardinalului Kolonics la P. Maioru, A. Tr. Laurianu, T. Cipariu oo. cc.

spre care scopu convocá si dinsulu sinodu, a semenea mestecat, la Alb'a-Julii în Sept. 1700, în care sub presidiulu numitulu metropolitulu luara parte toti protopopii, preutii și unu numeru insemnatu de seculari romani, nobili, boieri din districtulu Făgărașului și altii din diferite parti ale patriei. Estu sinodu în numele seu, alu natiunii și alu clerulu intregu se pronuncia a doua óra pre l'anga primirea s. uniri, totu cu acele condițiuni și rezervari, cu cari se declarase si sinodulu tinutu sub metropolitulu Teofilu în Febr. 1697. Mentinutulu actu i urma diplom'a asecurat'ia a imperatulu Leopoldu I. din 19 Martiu 1701.)*

Contra unirei au protestatu tinuturi mai compacte numai alu Bârsei și alu Făgărașului; inse fagarasiani la 1711 prin documentu publicu scrisu de 315 boieri adeverira, că remanu constanti pre l'anga s. unire primita de protopopii, clerulu și alti reprezentanti ai acelu tinutu. Asiadara dupa a. 1711 nu mai remase tinutu compactu neunitu în tóta Transilvani'a și partile anecese, afara de tinutulu Bârsei, apoi unii preuti și unele biserice imprasciate, mai v'ertosu pe sub pól'a muntiloru de cătra Romani'a și Banatu.

Prin diplom'a imperatulu Leopoldu din 1701 biserica unita se asiédia pre asemenea trépta cu cea latina; faciiloru bisericesci se asigura aceleași drepturi, cari erá asecurate persónelor bisericii latine; pentru intretinerea episcopiloru uniti se asemna dominiulu Gherlei și alu Sambatei din districtulu Făgărașului; éra pentru preutimea unita se demanda a se asemna portiuni canonice din terenele comunali. Dominiile Gherlei și Sambatei se schimbarea mai tardiu pe dominiulu Blasiului, cu condițiune, că din o parte a venitelor aceluasi se se intretina 11 calugari de ordulu S. Vasiliu celu mare, cu indatorire, că acestia se invetie tenerimea rom. unita, prin ce se puse fundamentu seminariulu teologicu, gimnasiulu și celoru-alalte institute de invetiamentu din Blasiu. Se tramitu mai tardiu la Rom'a mai multi teneri romani uniti, spre studiarea sciintieloru filosofice și teologice, cari reintorcundu-se în patria, reversara lumina în biserica unita și între Romani.

(Va urmá.)

La lupta pentru autonomi'a bisericesca.

(Urmare si fine).

Pap'a infalibilu până acuma pretotindenea a fostu pretextu, éra nu cauza spre a atacá catolicismulu. În enunțatiunea acésta a inamiciloru catolicismulu este o anumita faciaria rusinata, pentru-că aceea ce ei insii nu credu, se nisuescu a face se créda cei creduli. Singuru acea regretamu, că se afla de aceia, cari despre asia ceva disputa seriosu. Din partea premariloru intielepti barbatu de statu fric'a de dogme este mai multu o satira decâtu convingere seriósă, și candu indémna statulu că contra potestatiei eclesiastice se se fortifice, nu ne potemu decide, se compatimimu acelu anachronismu alu spiritelor, sau acea maiestria psihologica, cu care unii ómeni preocupati și dominati de idei fixe, se incérca din respoteri a'si formá o realitate (Asia este). Altcum se me reintorcu la obiectulu meu. Candu ne provocamu la autonomi'a noastră basata pe constitutiunea divina, nu ne aflamu în aceea convingere falsa, că si cum prin acésta în realitate ne-amu fi aparatu scólele și fundatiunile, că-ci aceste drepturi ni le-amu castigatu sub scutulu legiloru; éra candu punemu înainte conceptulu și factulu autonomiei, nu voimu a demonstrá, că între noi și între alte confessiuni domnesce equitate. Drepturile noastre sunt multu mai adencu inradacinate. Autonomi'a în sine luata inca nu asigura drepturi individuali nici privilegii, ci aceste drepturi și privilegii le asigura legile acelu statu, éra corporatiunea autonóma operédia. Inimicii nostri au pasitu pe terenulu negatiunii; noi trebue se'i urmamu si acolo, si se aratamu că, daca numai în autonomia sunt drepturi, aceste nu le potu denegá noué sub pretextu, că nu avemu o asia autonomi'a cum este a compatriotiloru protestanti.

Esenti'a lucrulu este cu totul alta; cestiunea adeca e, daca biserica catholica în Ungari'a a fostu unu subjectum juris cá acela, care se p'ota castigá drepturi si daca le-a castigatu, se p'ota si tiné, folosí, apará drepturile castigate sub scutulu legiloru.

Si în asta privinția credu, că ne-amu provocatu la conștiința natiunii noastre, ne-amu provocatu la fapt'a aceea nedisputabila, că până în timpii mai noui la nimeni nu 'ia trecut prin minte că se

*) Br. Andreiu Siagun'a, istor. biser. t. II, pag. 170 s. urm.

traga la îndoiele caracterului catolicu alu institutiilor noastre, sau că acelea se le ia dela noi.

Candu si in ce mesura voru fi chiamati crestini in Ungari'a spre a lua parte la afacerile civile ale biserice; că in ce modu se va estinde bas'a pe care puterile aparatore se ajunga a fi mai concentrate si mai eficaci, totuodata se se inte-meiedie convictiune generala, că drepturile castigate sunt ale nostre ale tuturor, acēsta stă ascunsă in sinulu viitoriului.

Unu lucru inse stă, că adeca ori-cum se va formă acea convictiune, ea in Ungari'a nu va schimbă nimicu in acea biserică, a carei constitutiune este divină, precum nu o a schimbatu nici operatulu compus in an. 1870 in acēsta materia. Noi inse si până atunci se ne adoperamu a propagă spiritulu catolicu, care delaturandu ori-ce prejudecie se caute a înaintă numai salutea propria a biserice si se ajute pe mai marii biserice in activitatea lor cea grea si spinosă.

In asta privintia societatea stului Ladislau se premēga cu exemplu bunu. Si asia scopulu acestei societati, afara de ajutorirea fratilor si coreligionarilor nostri lipsiti, este: a pastră fidelitatea in privintia santului Parinte, a ajută institutiile si scōlele catolice, adeca înainte de tōte interesele catolicismului a le portă in ānima. Se formamu prin comune societati filiale; pe langa spiritulu patrioticu se se lătiescă fidelitatea cătră biserică, se se lătiescă acea convingere, că in consciintia unitatii jace puterea, in indiferentismu stă ascunsu periculu subjugarei, si că numai firmitatea caracteristica barbatēscă, care e destulu de audace a marturisi pe fația convingerea sa catolică, pōte asigură victori'a.

Adunarea o dechiaru de deschisa (Se trăiescă insufletitu). —

Acēsta vorbire classica a eruditulu prelatu catolicu mutatis mutandis o potu luă de cinosura si indreptariu in genere toti romanii, si in specia greco-catolicii. G. P.—a.

Din delegatiunile monarchiei austro-unguresci.

Proiectulu iutregu alu budgetulu pentru afacerile comune ale imperiului asia precum l'au depusu cei trei ministrii pe mesele ambelor delegatiuni, se coprinde in 123½ milioane florini v. a., adeca cu 806,393 fl. mai multu decâtu in anulu trecut. Nu vomu mai adaoge aici si grupele cele multe de cifre dupa ministrii; fia destulu a observa, că acum că totdeauna sumele cele mai mari se ceru pentru armata pe uscata si pentru marina; ēra anume pentru Bosni'a sunt prevădute 8.988,000 fl. adeca cu 2.810,000 fl. mai multu decâtu in anulu trecut că spese de resboiu, dară si acēsta ērasi numai sub conditiune, dacă acele poporatiuni nu voru apuca din nou armele in contra monarchiei, că-ci in acelu casu blastematu se voru mai cere de siguru alte milioane.

Diarele ministeriali escusa acestu budgetu cu relatiunile din afara, de înaintea carora nu pōte se inchida nimeni ochii. Staturile vecine dau, precum se camu scie, neasemenatu mai multu pentru armata si marina, decâtu monarchi'a noastră, si amu ajunsu că chiaru unele popōra se pretinda preparative belice mai mari. Asia in Itali'a opozitiunea din parlamentu cere ea insasi inmultirea budgetulu armatei cu 50 milioane lire (franci), precum nu facu alte opozitiuni. In Russi'a pe lānga ce se facu fortificatiuni nouē si se innoiescu cele vechi de cătră Galiti'a si Bucovin'a, se asternu si cali ferate militare, cu scopu invăderatu de a înainta la timpulu seu trupele si trenurile de artileria cătu se pōte mai iute si mai regulatu. Preste acēsta, cestiunea orientala nicidecum nu e deslegată, ci numai trecuta dintru o incurcatura in alt'a. La tōte acestea se mai adaose si cris'a cea nouă din Serbi'a tocma la timpulu celu mai ne-oportunu. Despre spiritele turburate ale popōraloru in lăintrulu monarchiei nici nu mai vorbim.

Membrii delegatiunilor lucra in comisiuni si subcomisiuni, la care sunt invitati si cei trei ministrii, apoi anume la unguri bombardati cu multime de interpelatiuni, dintre care unele sunt recunoscute chiaru de cătră press'a magiara parte că reutătoare parte si absurde, adevărate secaturi, la care nici-unu ministru nu pōte da vre unu răspunsu seriosu, ēra că se'si bata jocu de absurditati, nū'lu lasa caracterulu seu. Cu tōte acestea ministrulu de externe generalulu comite Kálnoki se încercă sa le dea unele răspunsuri sincere si leali; atunci inse „Pesti Naplo“ isi batū jocu de elu dicēdu că nu e bunu de ministru, că nu scie se spuna verdi si uscate fără a dice nimica, si ce

mai in susu si in josu, că nu scie se mintia. Frumōsa doctrina, frumōsa morala politica! Dară ēca, asia merge pe la noi, in cătu mai pe urma n'ai se dai la nimeni nici-unu crediementu.

Din Romani'a

Bucuresci. Camer'a deputatiloru nu se întregise nici până in 1 Nov. st. n. in numeru că se pōta lucră. Aici inca se pōte aplică proverbiulu vechiu despre boieri'a orientala. Senatul inse s'a întregitu si pōte lucră.

Dn. Dimitrie Brateanu s'a retrasu definitiv din functiunea de presedinte alu camerei. Dn. C. A. Rosetti insista asupra dimisiunii ce'si dedese in primăver'a trecuta in calitatea sa că deputatu. Nici-o mirare; se fia cineva de feru, si totusi vine unu timp, o etate, impregiurari, candu se satura si se disgusta in fundulu sufletulu seu atātu de reutatea cătu si de orbi'a ōmeniloru.

Dn. Remus Opranu a fostu ērasi denumitu prefectu la Constanti'a in urm'a cererei locuitoriloru din acelu districtu. Opranu s'a fostu retrasu in urm'a multoru intrige miserabili tiesute asupra lui, care mai tardiu au fostu demascate si spulberate.

Sciri din afara.

Serbi'a. Dimisiunea ministeriului serbescu depusa in manile regelui Milan indată la trei zile dupa atentatu, este de o importantia multu mai mare decâtu multe alte dimisiuni de ministrii din ori-ce statu. Este adeca prea bine cunoscutu, că ministerulu Ristici fusese resturnatu la ne-curmat'a insistētia a cabinetulu austro-ungurescu, si in loculu aceluia veni ministerulu Pirocianatz, care trece nu numai de conservativu, ci si de amicu sinceru austro-ungurescu, prin urmare adversariu alu Russiei. Dară totu asia este sciutu, că immens'a majoritate a natiunei necumu se fia simpatisatu cu acestu ministeriu, dară nu voiă nici se audia de elu. De complicitatea ministeriului Pirocianatz cu nefericit'a veduva Elena Markovics, care trase deunadi cu revolverulu asupra regelui, nū'i vine la nimeni in minte că se acuse pe acestu ministeriu; cu tōte acestea elu isi dete dimisiunea pe neasteptate. Cu atātu. surpinse apoi a dōu'a scire positiva, că regele Milan a chiamatu la sine ērasi pe Ristici, spre a se consultă cu elu asupra situatiunei, prin urmare dacă s'ar potea, a se compune unu altu ministeriu, sau curatu din partid'a sa, adeca anti-ungurēscă, sau unu ministeriu de coalitiune.

Tōte acestea sciri venite dela Belgrad au produsu mai virtosu in Bpest'a, chiaru si in Vien'a impressiune fōrte rea. Cu tōte acestea publicistii unguri si austriaci isi lēga ochii inadinsu, că se nu vēdia odată, că nici chiaru popōrale scapate de eri alaltaeri de sub jugulu turcescu nu mai sufere că ministrii alesi ori-cum, se trafice asupra statulu loru cu strainii dupa voi'a lor.

— Belgradu, 17 Octob. Adi s'a tinutu unu meetingu alu liberaliloru. Presedintele Ristici a deschisu siedintia dicēdu: trăiescă regele! S'a decisu că in corpore se feliçite pe regele. Apoi Ristici a desfasiuratu program'a partidei in politic'a din afara si din lăintru. Mai āntaiu e vorb'a de unirea politica a natiunei in marginile ei etnografice si naturale, intr'o liga balcanica; pace cu vecinii si cu turcii; reform'a constitutiei; progresu si stabilitate, ordine si economia. Discursulu a fostu multu aclamatu. („Resb.“).

In Franci'a. Spaim'a causata in decursulu lunei trecute in mai multe parti ale țierei prin anarhisti s'a mai molcomitu in urmarea cătoruva mesuri aspre luate de cătră guvern, fără că se violede vre o lege. De altumentrea immens'a majoritate a locuitoriloru din tōte clasele isi ridica vocea sa detunătoare asupra tuturor atentatelor, prin urmare dă guvernulu incai ajutoriu morale. De alta parte se recunōsce, că acumularea cu totulu escensiva a capitalulu de milioane si miliarde, că si a celorlalte avutii pamentesci in mână prea puține, nu numai in Franci'a, ci mai prestē totu in Europ'a, si totuodata saraci'a intinsa preste milioane de locuitori, dă ōmeniloru corupti si tuturor catilinariloru pretestulu celu mai bunu de a dice, că dacă nu au ei, se nu aiba nici altii, prin urmare că se nimicēscă stari si averi împreuna cu vieti de ōmeni. Până in anii din urma erau petrolistii la ordinea dilei, cari aprindeau palaturi si fortaretie. Mai de curendu ei se folosescu de arma multu mai teribila, de dinamitu, a carei putere explosiva este fără asemenare mai mare si mai teribila decâtu a pulberei de pusca. Cetati întregi se potu starmă si nimici prin bombe implute cu dinamitu.

Gubernulu Franciei luă cele mai rigorōse mesuri asupra fabricarei de dinamitu; ce folosu inse, că acela in dilele nostre nu se prepara numai in fabrici, ci si pe din afara; că-ci de candu sciintia chemiei ajunse a fi studiata si aplicata in tōte scōlele superiori speciali, de atunci se afla mii de ōmeni carii sciu se faca dinamitu, ēra altii că se'lu si perfectionēdie indiecindū'i puterea destructōre.

Este de prevăditu, că dinamitul va avea influintia mare asupra mersulu politicu alu staturiloru si popōraloru. Si cum se nu aiba acela, candu de aci înainte nici guverne, nici parlamente, nici alte adunari politice nu voru mai fi sigure, că nisce desperati nu le va aruncă in aeru cu edificiu cu totu.

Din Egiptu. Nu indesiertu s'a disu că Egiptulu e tiēr'a minuniloru. Cine ar mai fi crediutu? Că de 2 septemani incōce acei anglii carii au batutu si risipitu armat'a lui Arabi-pasi'a, ēra pe elu l'au arestatu, apoi l'au injuratu prin diarie că pe unu banditu de cei mai periculosi, acum nu numai că arata mila cătră elu, ci 'iau si permisu că se'si alēga ori-ce advocati va voi elu spre a'lu apară cu tōta energi'a; ēra Arabi cunoscēdu prea bine perfidi'a traditionala a compatriotiloru sei, isi alese doi advocati anglii dintre cei mai renumiti, caroru gubernulu din Londr'a le-a si datu permissiune in scrisu. Din mare norocire nevast'a si mam'a lui Arabi, cum si unii puçini amici ai lui au scapatu de perire multime de correspondēti si depesie, cum si alte acte secrete, venite mai alesu dela Constantinopole. Din tōte acelea Arabi-pasi'a si alti doi generali arestati isi compunu unu memorialu sau informatiune cătu se pōte de exacta, din care se crede că va esī la lumina, cumcă totu ce au întreprinsu acei oficiari superiori, au facutu cu scirea si cu invoierea sultanulu, ba tocma si din ordinulu acestuia.

Intru altele intrēg'a cestiune egiptēna mai este inveluita in cētia grōsă.

Correspondentie particularie ale „Observatoriului“.

Onorabile dle redactoru!

In nōptea de 18 spre 29 Octob. a. c. pre la 2 ōre dupa mediulu noptiei s'a escatu unu focu teribilu in comun'a noastră, prin care focu s'au topitu 20 de familii comune, la cari le au arsu case, superedificate, bucate, haine din case, nutretulu pentru vite adunatu in decursulu verei.

Daun'a e cu totulu pretiuita la 10,000 de fl. v. a. Nenorociti pre timpulu candu s'a escatu foculu abea au potutu scapă cu vieti'a lor si a copiiloru loru in spaimentati. Cea mai mare recunoscint'a si multiamita publica avemu in prim'a linia a o aduce onoratulu d. Michael Theil comandantu militarulu ces. reg. dela batalionulu de infanterie stationatu in comun'a noastră dela regimentulu Nr. 82, care nu si'a pregetatu a sari cu corpulu oficeriloru in frunte, comandandu feciorii dela batalionulu iutregu pentru stengerea foculu si locarisarea lui; ceia ce dēca nu eramu atātu de feliçiti pre lānga nenorocirea avuta, că se avemu pe bravulu domnu comandantu Michael Theil in mijloculu nostru, că se potemu localisă foculu, astadi comun'a intrēga ar fi potutu fi facuta in cenusia. Dupa potolirea foculu d. comandantu Michael Theil indată a dispusu, că familiile nenorocite prin focu se primēscă 70 de pane, cari indată sau impartitu prin subscris'a primaria la familiile nenorocite, pentru care bine-facere inca nu potemu trece cu vederea a nu aduce cea mai mare multiamita publica.

Nu potemu trece cu vederea a nu ne esprim'a recunoscint'a si multiamita noastră publica fația de bravii pompieri romani din Seliste, cari nu si au pregetatu a alergă intru ajutoriulu locuitoriloru din comun'a noastră fără de a consideră departarea cea mare in casuri de acestea periculōse. De asemenea ne tīnem de datorintia a esprimă recunoscint'a noastră fația de bravii pompieri din comun'a vecina Cristianu, cari inca intru adevēru au sciutu la timpulu cuvenitu a sari intru ajutoriu locuitoriloru nostri, fără de a consideră, că periculu si nenorocirea e asupra atătoru familii romane din comun'a noastră.

Onoratulu d. redactoru este rugatu in pretiuitulu diariu celu redigēdia a deschide, o colecta benevola pentru familiile nenorocite, pentru care mariminositate nu vomu trece cu vederea a ne da multiamita noastră publica, pentru ajutoriulu ce se va îndură onorabilulu publicu alu sacrifică in favorulu familiiloru nenorocite din comun'a noastră. Ajutoriu pentru familiile nenorocite din partea onorabilulu publicu e necesaru si din punctulu acela de vedere, pentru-că ajutoriu din partea locuitoriloru nostri se sperēdia puçinu, din cauza că recolt'a din anulu acesta pentru locuitorii din comun'a noastră a fostu atātu de misera, in urm'a potōpeloru de apa intemperate si in urm'a grindinei care a batutu granele si cucurudiele de prē hotarulu comunei nostre in mesur'a aceia, de abia 10 locuitori sunt in stare, care voru potea se se ajunga cu bucatele lor propriē; ceialalti toti sunt avisati a cumperă bucate, nutretiu pentru de a si potea sustienea vieti'a lor si pentru iernarea vitelor lor intre impregiurarile de fația destulu de inpoarătoare.

Orlatu, 30 Octob. 1882.

Primari'a comunala:

Joanu Duma,
not. com.

Petru Beu,
primariu.

Asia dara preste brav'a comuna Orlatu, odata capital'a si resiedinti'a regimentului 1 romanescu de granitia cadiura intr'unu singuru anu trei desastre, innecari de hotaru prin ape torentiali, dupa aceea grindina, in fine si focu! Onor. primaria cere dela noi cá se deschidemu pentru cei nenorociti colecta pe cale privata; dara dupa unele ordinatiuni este opritu a mai deschide colecte pe cale privata fara a cere si castig concessiune prealabila. Ce e dreptu, aceea oprire isi are, precum s'a mai disu si altadata, ratiunea sa, cá-ci prea se faceau multe abusuri cu colecte de acelea, fara cá cei loviti de sórte se fia avutu vreunu folosu din trensele.

Noi rogamu pe toti crestinii ca sufletulu induratori, cá ajutorulu ce voru se intinda fratiloru orlatieni, in bani sau in obiecte, se'lu inaintedie de a dreptulu la oficiulu comunale in Orlatu, unde merge regulatu post'a dela Sibiu. Se potu depune ajuto'riele si la onor. ofiolatu alu comitatului Sibiu, unde se póta registru exactu despre tóte intratele si esitele.

— Scoreiu, 28/10 1882.

Acuma candu economulu si-au adunatu produsele osteneleloru sale de pe campu, credu a fi bine si chiaru necessariu cá se vedemu cum si-le administra, cum si-le pastrédia.

Recolt'a in anulu acesta a fostu si pe aici multiamitóre, ar fi fostu inse de doritu cá se fia chiaru bogata, cá cei arsi de foculu din anulu acesta se se póta in cátuva restaurá, cá-ci si-au vendutu sermanii vitele, cu alu caroru pretiu se ajutara a'si face casele si a cumpará páne la copii.

Acum si-au adunatu si cucuruzulu de pe campu; dara pána l'au adusu acasa, l'au mai dieciuitu, cá-ci pazitorii stau in capulu satului de'si iau câte o corfa de cele mari, apoi jupánului Itzig cu rachiulu, care inca se afla acolo, inca'i trebue cucuruzu, cá-ci elu n'a sapatu asta véra si ómenii nostrii dau bucurosu, „daca a datu Ddiu!” Cu câte 20 tulei de cei frumosi am vedutu vendiendu câte o sticla de vinarsu (0.02 lit.), ce costa 4 cri si ómenii nostrii nici atáta nu voiescu se compute, cá 20 tulei de cei frumosi, cari sfarmiti dau 4 cupe de bóne si jidanului se vine cup'a numai cu 1 cr., si apoi mai tardiu totu ei ilu cumpara dela jidani, atunci inse focu de scumpu. Cu câte 7-8 fl. au cumparatu hectolitru de cucuruzu si secara locuitorii de aici si din satele vecine dela jidani Grünfeld din Porumbaculu-inf. si Fleissig din Arpasulu-inf.; éra acum ei ilu dau totu jidanului mai pe nimicu, cá la primavéra se'lu cumpere éra focu de scumpu.

Am aratatu acestu casu, dle redactoru, cá-ci elu nu e numai aici la noi in usu, ci in tóte comunele pe unde locuescu jidani. Speru, cá se va afá odata unu modu corespundietoriu pentru a pune capetu acestei insielatiuni, care dá ansa si locuitoriloru spre furtu si rapire.

Oficiulu comunale de aici au facutu pasii necessari pentru a pune capetu jupánului Itzig de a mai, stá cu beuturi si alte nimicuri in dio'a de caratu, dara nu 'ia succesu pána acum. Se speramu inse, cá pasii facuti totu voru aduce unu resultatu favoritoriu pentru comuna. Asemenea imi place a crede, cá si alte comune voru luá mesurile necesarie pentru a pune capetu astorfeliu de abusuri jidovesi.

Acum se ne întorcemu éra la economulu nostru, se vedemu cá dupa-ce isi asiédia bucatele acasa, cum si-le pastrédia. Concedu si eu, cá sunt si esceptiuni, dara pe multe locuri candu are economulu bucate mai nimicu nu cumpara pe bani; lumina, sapunu, rachiul si tabacu totu numai pe cupe de bucate, cari éra se computa din partea jidanului acum cam cu 2—3 cri cup'a. Asia isi risipe economulu nostru agonisit'a; apoi primavér'a éra nu are bucate! Sunt multe comune, cari afara din bucate nu au pe ce'si face cheltuié'a casei; dara aici si intr'alte comune de pe drumu unde i se dá omului de multe-ori ocaziune a sprijini crucerulu cu carulu intr'o carausia, cu lemne la Sibiu, la tinsu de pétra pe drumulu tieiei si la facerea de poduri etc. tóte acestea aducu unu venitu micu, dara totu nu este silitu omulu a'si vinde bucatele pentru cheltuié'a casei. Numai se mai lasamu pe jidanulu se mai siédia si singuru in cárciuma, se nu'i ducemu lui totu ce castigamu si pe noi se ne saracimu.

Ern'a in noptile cele lungi se ne apucamu a ne face câte o loitra la caru, manusia, furca si grebla, se nu cumparamu uneltele acelea pe care ni le potemu face noi, si inca se facemu totu noi chiaru si de vendiare. Se punemu si noi romanii ceva pretiu pe invetiatur'a englesului data la tóta lumea in scrisu si in fapta, cá: Timpulu este banu.

Preotii si invetiatorii sunt in prim'a lnia, cari trebue se instruedie pe poporu la tóta ocaziunea si se le citésca câte ceva de prin gazete; dara daca voru fi si pe alte locuri conducatori de aceia, cari nu se misca dile întregi din cárciuma si beu de rendu cu ómenii cei mai ticalosi pána se îmbéta, atunci nu vomu ajunge nici-odata a fi respectati cá atari, ci numai cá „misera plebs contribuens”.

E timpulu supremu cá se ne desbracamu de indiferentismulu ce la noi pe tóte terelele au prinsu radechini tari. Au nu vedemu, cá in tier'a lui Radu-Negru s'au inmultitu jidovii cá odinio'ra in Palestin'a? Si nu vedemu, cá virilistii din comitetulu centralu sunt in maiortate jidovi? Sapienti satis! Surdulu.

Sciri diverse.

† Dela Temisiór'a primiramu urmatoriulu necrologu in limb'a romana si germana:

„Cornelia Vasiciu aduce la cunoscintia in numele ei, precum si in numele sororiloru Aurelia Fricke, Isabela Szalkay si Julia Hinghofer, apoi in

numele cumnatiloru ei, precum si in numele copiiloru acelor: Elvira, Isabela, Melita Szalkay, Hildegard Fricke si Herman Hinghofer, trist'a scire despre mutarea la cele eterne a multu iubitei loru mame

Julia Vasiciu, nasc. de Jancsó,
ved de consiliariu scolariu ces. regiu,

care a repausatu in 25 Octobre a. c. la 3 óre d. m. in etate de 61 de ani in urmarea apoplecsiei.

Remasitiile pamentesci s'au inmormentatu vineri in 27 Octobre a. c. la 3 óre dupa ritulu gr.-or. in cimiteriulu din Maiera.

Timisiór'a, in 26 Octobre 1882.”

Bun'a si fericit'a crestina in Domnulu, ea a doritu se se védia éra si langa consórtiele seu cu care traise patrudieci de ani in casatoria din cele mai fericite. Fia-i tierin'a usióra si memori'a ei in veci binecuvéntata. Red.

— (Atentatulu din Craiova sau bravur'a de studentu lenesiu si destramatu). Acum câteva dile unu diariu din capitala inregistrase faptulu, cá unu candidat de bacalaureatu atentase cu revolverulu la viéti'a directorului liceului din Craiova.

Acestu faptu dupa parerea nóstra e de o gravitate ce nu se póte lasá fara o exemplara corectiune.

Condusi de acésta consideratiune dara, amu cautatu a ne procurá informatiuni exacte si amenunte asupra acestui ingrijitoriu faptu, — si éta ce amu aflu dela o persóna din localitate:

Tinerulu Pescu, nepotu alu primariului din Craiova, platise la vreo doi profesori spre a'lu prepará pentru bacalaureatu; elu cu acésta precautiune, crediendu-se asigurat de resultatu, se dice cá nu'si prea batú capulu cu studiile. La examenulu de bacalaureatu inse, vendiendu-se cadiutu si banuindu cá motivulu caderei sale e atátu directorele, de cátra care se credea persecutatu, cátu si unulu din profesorii cari l'au preparatu si nu l'au ajutat dupa cum ii promisese, intr'unu momentu de desperare a voitu se'si resbune asupra aceluia din acesti doi, pe care va intalni ántai; astfelu dara a atentatu asupra directorului, dupa-ce a cautatu si pe profesoru chiaru acasa si nu l'a gasitu.

In urma polit'a informata, a luat mesuri de sigurantia.

Relatandu acestu faptu asia cum ni s'a spusu de unu domnu comerciantu craiovénu, credemu, cá dnulu ministru alu instructiunei publice va face o scrupuloasa cercetare, si va luá mesuri energice de corectiune, pentru a nu lasá se se infiltredie in instructiune asemenea perniciose tendentie. („Natiunea”).

— Dupa „Telegrafulu romannu.” (Memorialulu partidei nationale romane) compusu din insarcinarea conferentiei din Maiu 1881 a reprezentantiloru alegetoriloru romani, a aparutu in limb'a magiara, romana si germana, fia-care in editiune separata si se póte procurá dela librari'a tipografiei archidiecesane in Sibiu cu pretiulu de 1 fl. (si 5 cr. pentru portulu postal.)

Librariloru se acóda pre langa solvirea comptanta, provisiune de 20%.

Colectantii primescu dupa 10 esemplare unulu gratuitu.

Comandele in detaiu se potu face mai usioru prin asignatiuni postale.

Librari'a tipografiei archidiecesane.

Sibiu, strad'a macelariloru Nr. 37.*)

Bibliografia.

— Calendariulu Familiei pe an. ordinariu 1883. Urmatu de cartea I. din „Bibliotec'a Familiei.” Redactoru-editoru: Nicolae F. Negrutiu. Gherl'a, 1882. Imprimeri'a „Aurora” p. A. Todoranu. Pretiulu unui esemplariu — cu a laosulu unui portretu care reprezenta pe M. L. Regele si Regin'a Portretu, — este 50 cri. — Alu 5-lea esemplariu se dá gratis.

— Tipografi'a „Aurora” in Gherl'a (Szamos-ujvár), tiene depositu mare de totu soiulu de carti bisericesci — liturgiariu, apostoleru, evangeliu, mineiu, octoichu, strasinicu, triodu, orologeriu, catavasiariu, acaftistu, euhologiu (molitevnicu), pentecostariu, psaltire etc. — teologice — catechismu, istori'a revelatiunei, istori'a bisericesca, instit. dreptului bis., dogmatica etc. — scolastice — elementariu, legendariu, gramatic'a limbéi romane, l. magiare si a l. germane, istoria, geografia, constitutiunea patriei, aritmetica, fisica, mape, globuri terestre, masina de calculatiune, — carti poporale etc.

— Celea cari nu s'aru afá in depositu, le procura in timpulu celu mai scurtu, fara urcare de pretiu. Comandele pentru carti au se fia insocite de pretiulu lor cu unu adaosu de 10 cr. pentru cart'a de transportu si impachetare. Déca se va tramite nu-

*) Precum si la librari'a Wilh. Krafft strad'a Oredului, éra in Brasiovu la librari'a Nic. J. Curcu, éra la Gherl'a in tipografi'a „Aurora”.

mai o parte din pretiu, restulu se va ridica prin rem-bursare (utánvétel.) — Carti singuratece la cerere se voru espedá sub fasia libere de porto — déca se va tramite inainte pretiulu cartiei si 5 cr. si déca cartea e mai voluminósa 10—15 cr. in competiti'a portului postal. Tóte cartile nelegate se léga aici si apoi se tramitu, nmmai se se insemne prin disponenti, cá páua la ce pretiu se póte urcá legatulu celor dispuse. — La dispunere de carti bisericesci se se insemne apriatu, ca se potfesece editiune de Blasiu ori editiune de Sibiu.

Primesce abonamente la tóte diuariale romane si in deosebi la urmatórale diarie, cari aparu in editiunea propria:

„Amiculu Familiei”. Diariu socialu, beletristicu si literariu. Pretiulu pre unu anu 5 fl., $\frac{1}{2}$ anu 2 fl. 50 cr. Abonantii primescu cá premiu gratuitu dóue portrete frumoase.

„Preotulu Romanu”. Diariu bisericescu, scolasticu si literariu. Pretiulu pre unu anu 4 fl., $\frac{1}{2}$ anu 2 fl. Abonantii primescu cá premiu gratuitu unu portretu frumosu.

„Cartile saténului romanu”. Pentru tóte trebuintiele poporului romanu. Pretiulu pre unu anu 1 fl. Abonantii primescu cá premiu gratuitu unu portretu frumosu.

— Tóte trei diuariale acestea — cu tóte patru portretele de premiu si pentru abonantii noi inca si cu alte patru portrete data in 1882 cá premia abonentiloru acestoru foi — de odata abonate costau pre anulu întregu numai 8 fl. v. a.

Cursulu bursei din Vien'a si Pest'a in 3 Novembre st. n.

	Vien'a	Pest'a
Rent'a de aur ungurescu cu 6%	119.35	119.25
I emisiune de oblig. de statulu dela drumulu de feru orientalu ung.	89.80	90.50
II emisiune de oblig. de statulu dela drumulu de feru orient. ung.	110.—	110.—
Oblig. de statulu dela 1876 de ale drumului de feru orient. ung.	94.80	94.75
Inprumutulu drumuriloru de feru ung.	133.—	134.—
Obligatiuni ung. de rescumperarea pamentului	99.40	99.—
Obligatiuni ung. cu clausul'a de sortire	97.75	97.—
Obligatiuni urbariale temesiane	98.—	98.—
Obligatiuni urb. temesiane cu clausul'a de sortire	97.25	97.—
Obligatiuni urbariale transilvane	97.75	97.75
Obligatiuni urbariale croato-slavone	99.—	—
Obligatiuni ung. de rescumpararea diecimei de vinu	97.50	97.75
Datorie de statulu austriacu in chartie	76.70	76.60
Datoria de statulu in argintu	77.45	77.30
Rent'a de aur austriacu	95.40	95.20
Sorti de statulu dela 1860	130.75	130.—
Actiuni de banca austro-ung.	838.—	828.—
Actiuni de banca de creditu ung.	294.50	294.50
Actiuni de creditu aust.	303.25	304.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albin'a” dela Sibiu	—	100.—
Galbini imper.	5.66	5.67
Napoleonorulu	9.46	9.47
100 marce nemtiesci	58.45	58.35

Cărți românesce

care se afă în

librăria română a lui W. Krafft în Sibiu.

(Urmare).

Miculescu G. F., Collecte de recepte	bros. — 50
Miculescu Gr., Procedura cărții funduare	— 80
Micul artist, 48 modelle de desemn	— 75
Michalescu S. C., Elemente de zoologia descriptivă	— 60
Mihu Copilul. Cântec dela Bicaz	— 08
Minunile coșcarilor petrecute în mai multe orașe mari	— 50
Minunile sântului Sisoe	— 40
Mirés'a morméntului său logodit în fără voia	— 25
Missail G., Epoca lui Vasile Lupu și M. Bassarab	1.65
Moga B. S., Manual de viticultură și fabricarea vinului	— 50
Muntean G. J., Carte de lectură română. Partea I. și II	— 50
„ III » IV	— 50
— Germania. Traducere d. scripturile l. Tacit	— 40
— Gramatica română pentru clasele gimn. part. form. „ sintact.	— 30
— Odele și Epodele lui Horațiu Flacu	1.15
— Viața lui Agricola	1.75
— Munteanu-Solomonu, Elementariu, crudo — 17	— 35
— Educatiunea si instruct. generală pentru parinți și docenți	leg. — 20
— Computul mental si cu cifre. Partea II.	bros. 1.—
Nanian B., Cosmographia	— 30
— Elemente de istoria naturală. Partea I. Zoologia	— 50
„ II. Botanica	1.—
„ III. Mineralogia	— 75
— Elemente de fisica experimentală	— 75
Neagoe Stef., Gramatica limbéi române pentru clasele gimn. Carte didactică autorisată. Edit. VI	1.75
Negriada aprețiată de Acad. rom. Raport de N. Quintescu	1.25
Negru-Voda și Manole său Manast. Argeșului, cântec	— 50
Negru F. Nicolau, Predicatorul sântului român. Anii 1875, 1876 și 1877, fiecare deosebit	— 08
— Cărțile sântului român. Cursul II. Anul 1877	2.—
— Biblioteca sântului român. (Destéptate Române!)	1.50
— Higiena și Școla. Anul 1878. Redactor P. Vasiciu	— 30
— Amor și dincolo de mormént. Novela	— 30
Negruzzi C., Scrierile. Vol. I—III bros. fl. 7.50	leg. 10.—
Seria a classiciloru români, cuprindend operele lui V. Alecsandri, Negruzzi și posesiile lui D. Bolintineanu în 12 vol. broșur. 25 fl., éra leg. frumos in în 11 vol. 32 fl. 50 cr.	
Negruzzi J., Poesii	bros. 1.—
— Copii de pe natură	1.50
Nemoian, Gramatica magiara-română	1.80
— Manual de limba magiara pentru școlele popor.	leg. — 45
— Conductor la manual de limba magiara	bros. — 45
Neputința bărbătescă, cauza și vindecarea ei	— 1.20
Nestor S., Gramatica germană pentru școlele medie	leg. 1.20
Niceforu G. E., Crestomația germană	bros. — 90
Niculescu Q., Cavalerul său tractat de reg. b.-cuvinte	1.—
Niculescu Sp., Câteva Poesii	— 50
Noua bibliotecă rom. Colecțiune de novele si romanuri constând din 12 broșuri	1.80

(Va urmă.)

Editoru si redactoru responsabile: G. Baritiu.
Tipariulu lui W. Krafft.